

VAN ONDEROP

Stichting Opzoomer Mee Rotterdam 2022 t/m 2027

BELANGRIJKE GEGEVENS OPZOOMER MEE

Statutaire naam

Stichting Opzoomer Mee Rotterdam

Ontstaan

Opgericht in 1994 en vanaf 1997 verder als zelfstandige stichting

Doelen

- Stimuleren dat Rotterdammers in onderlinge samenwerking eigen initiatieven nemen om hun straat/ buurt/ stad schoner, veiliger en socialer te maken;
- Bevorderen dat de overheid bewonersinitiatieven met open armen verwelkomt en die initiatieven zorgvuldig, goed en snel faciliteert met middelen, informatie, dienstbetoon en waardering, en dat de overheid op deze initiatieven voortbouwt om van Rotterdam een leefbare stad te maken;
- Bevorderen van een democratische stadscultuur in Rotterdam.

Programma's

- Opzoomercampagne ter ondersteuning van het Opzoomeren in Rotterdam, inclusief kennisdeling met andere steden in Nederland.
De Opzoomercampagne is een eigen programma van Opzoomer Mee.
- Dienstverlening ten behoeve van de uitvoering van de regeling bewonersinitiatieven van de gemeente Rotterdam.
De regeling bewonersinitiatieven is geen eigen programma van Opzoomer Mee.

Kamer van Koophandel

Nummer inschrijving 41136417

ANBI

RSIN 807014346

Contactgegevens

Schiedamsedijk 55a, 3011 EE Rotterdam

Tel. 010-213 10 55

E-mail: info@opzoomermee.nl

Website: www.opzoomermee.nl

Inhoud

INLEIDING pagina 3

VAN ONDEROP pagina 4

VAN ONDEROP EN DE
OPZOOMERCAMPAGNE pagina 6

VAN ONDEROP EN DIENSTVERLENING
BEWONERSINITIATIEVEN pagina 16

VAN ONDEROP
EN OPZOOMER MEE pagina 24

1. INLEIDING

Van Onderop - zo heet dit beleidsplan van de Stichting Opzoomer Mee Rotterdam (Opzoomer Mee) voor de periode 2022 tot en met 2027. Het is de opvolger van Sterker op Koers, het plan dat richting gaf voor de periode 2018 tot en met 2021. De ambities van Sterker op Koers zijn deels gerealiseerd en deels door corona veranderd of niet gerealiseerd. Het spreekt voor zich dat in dit nieuwe beleidsplan stilgestaan wordt bij de resultaten van Sterker op Koers.

Van Onderop, deze titel geeft kort en bondig de ambitie van het nieuwe plan aan. Opzoomer Mee wil, voortbouwend op alles wat zij in de voorgaande jaren heeft bereikt, Rotterdammers nog beter in staat stellen om zelf hun straat en buurt, hun stukje Rotterdam, te verbeteren en zo bij te dragen aan de toekomst van Rotterdam. Van Onderop dus. Het plan borduurt voort op de werkontwikkeling die Opzoomer Mee in het afgelopen jaar (overgangsjaar) heeft ingezet.

Van Onderop is een plan voor zes jaar. De duur is gelijk aan de aanbestedingstermijn voor het welzijnswerk in de gebieden. Als de optiejaren voor het welzijnswerk (2 x 2 jaar) worden meegeteld, zou de duur zelfs op tien jaar uitkomen. Ongetwijfeld zullen tijdens deze looptijd nieuwe kwesties, nieuwe uitdagingen en nieuwe inzichten ontstaan. De bedoeling is dan ook om Van Onderop elke twee jaar te updaten en daarover in gesprek te gaan met gemeente en partners. Zo blijft Van Onderop actueel en kan het voor Opzoomer Mee in de komende jaren als koers blijven fungeren.

Van Onderop is een beleidsplan. Voor de uitvoering komen er jaarplannen en werkplannen. Aan de gemeente Rotterdam vraagt Opzoomer Mee een intentieverklaring om de continuïteit van de uitvoering te waarborgen.

Opzoomer Mee in een notendop

Opzoomer Mee bestaat sinds 1994. Het is opgericht als toegift op de manifestatie Opzoomerdag 28 mei 1994, de eerste stedelijke Opzoomermanifestatie, georganiseerd door het toenmalige gemeentelijk projectbureau Sociale Vernieuwing. Elk jaar viert Opzoomer Mee op 28 mei haar verjaardag.

In de eerste jaren was Opzoomer Mee een samenwerkingsverband van het Rotterdams Instituut Bewonersondersteuning (Rio) en de dienst Gemeentewerken. Vanaf 1997 is Opzoomer Mee een zelfstandige stichting.

Op dit moment telt Opzoomer Mee 15 medewerkers die zich inzetten voor de Opzoomercampagne (eigen programma) en de uitvoering van de beleidsregel bewonersinitiatieven (een gemeentelijke regeling). Voor elk programma heeft Opzoomer Mee een team projectleiders die gebiedsgericht werken. De teams worden ondersteund door een gezamenlijk team van projectmedewerkers. De directeur-bestuurder heeft de dagelijkse leiding in handen en bestuurt de stichting. De stichting kent een raad van toezicht.

De stichting wordt door de gemeente gesubsidieerd in het kader van het stedelijk welzijn en in het kader van de genoemde beleidsregel bewonersinitiatieven.

Opzoomer Mee houdt momenteel kantoor aan de Schiedamsedijk 55a, maar zoekt een ander onderkomen in verband met de komende herontwikkeling van dit deel van de Schiedamsedijk.

Op opzoomerme.nl staat meer informatie over Opzoomer Mee.

2. VAN ONDEROP

Opzoomer Mee blijft zich in de komende jaren toeleggen op de uitvoering van de Opzoomeercampagne en haar dienstverlening aan bewonersinitiatieven. Ze beschouwt het stimuleren en ondersteunen van deze kleinschalige bewonersinitiatieven als haar 'niche'. Haar expertise en haar waarde voor de stad zijn gebaseerd op deze programma's. In de komende jaren is dus doorontwikkeling aan de orde en is het niet de bedoeling om nieuwe of andere programma's op het gebied van bewonersinitiatieven tot ontwikkeling te brengen of binnen te halen.

Met initiatieven van Rotterdammers in hun straat en buurt, met Van Onderop dus, kan de stad al die uitdagingen waarvoor ze zich gesteld ziet beter aan, of het nu gaat om eenzaamheidsbestrijding, versterken van informele zorg, opvangen van klimaatverandering, vergroening van de stad, verbetering van veiligheid, tegengaan van vervuiling, verbeteren van gezondheid, de stad voorbereiden op de dubbele vergrijzing of de toekomst van de jeugd. Zonder de inzet, creativiteit en energie van Rotterdammers zal dat niet lukken. Van Onderop vraagt dus om een stadsbestuur dat veel ruimte biedt aan eigen initiatieven van Rotterdammers, dat deze verwelkomt en waardeert. In die zin bepleit Van Onderop opnieuw het belang van een democratische stadscultuur en wil het deze bevorderen.

Van Onderop, als plan van Opzoomer Mee, bouwt voort op haar werkontwikkeling. Het structureert, scherpt aan en versterkt deze met zoals gezegd de ambitie om Rotterdammers nog beter in staat te stellen eigen initiatieven te nemen. Het bevat daartoe onderstaande investeringen.

Investeringen in de Opzoomeercampagne

- **Een vernieuwde programmering van de Opzoomeercampagne**
- **Lief & Leed en Groen & Schoon (twee Rotterdamse speerpunten) verder doorontwikkelen en verdiepen**
- **Bouwen aan een nieuwe ondersteuningsstructuur voor het Opzoomeeren, in samenwerking met de welzijnsaanbieders**
- **In het kielzog van de Opzoomeercampagne wil Opzoomer Mee haar export van kennis en kunde naar andere steden in Nederland vervolgen en deze goed borgen**

Investeringen in de dienstverlening aan bewonersinitiatieven

- **In het kader van het participatieplatform Mijn Rotterdam ontwikkelen van een vernieuwde afhandeling van bewonersinitiatieven die eveneens voortvarend en bewonersvriendelijk is**
- **Bouwen aan een goede ondersteuningsstructuur voor bewonersinitiatieven in Rotterdam**
- **Als onderdeel van die ondersteuningsstructuur, extra aandacht voor niet digitaal vaardige Rotterdammers**

De beoogde investeringen kunnen gehinderd worden door de coronapandemie zoals dat tijdens de uitvoering van Sterker op Koers ook is gebeurd. In dat geval is overleg met de gemeente en partners aan de orde.

In afzonderlijke hoofdstukken worden de beoogde investeringen uitgewerkt. In het laatste hoofdstuk wordt stilgestaan bij de benodigde organisatie en financiën van Opzoomer Mee om van Van Onderop een succes te maken.

In bijlage 1 bij dit beleidsplan worden de kenmerken van de Opzoomercampagne en de regeling bewonersinitiatieven naast elkaar gezet. Dit overzicht maakt ook de verschillen duidelijk. Daar waar de Opzoomercampagne een eigen programma is van Opzoomer Mee om met behulp van zogeheten kleine zetjes actieve straatnetwerken van de grond te trekken, is de beleidsregel bewonersinitiatieven een gemeentelijke regeling waar je als burger in het kader van de Wijk aan Zet (nieuw bestuursmodel) een beroep op kunt doen.

3. VAN ONDEROP EN DE OPZOOMERCAMPAGNE

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het Opzoomen en de Opzoomeercampagne. Er wordt begonnen met een typering van de uitgangssituatie alvorens de investeringen in de Opzoomeercampagne onder de loep te nemen.

Het onderscheid tussen Opzoomen en Opzoomer Mee is overigens van belang. Opzoomen is een werkwoord dat staat voor Rotterdammers die in hun straat bezig zijn. Opzoomer Mee is de naam van de organisatie die al ruim 25 jaar het Opzoomen in Rotterdam stimuleert en ondersteunt. Rotterdammers zijn de eigenaar van het Opzoomen, Opzoomer Mee is de eigenaar van de Opzoomeercampagne.

3.1. Uitgangssituatie Opzoomen en Opzoomer Mee

De uitgangssituatie van Opzoomen en Opzoomer Mee wordt hieronder beschreven aan de hand van de volgende onderwerpen: actieve straatnetwerken als kern van het Opzoomen, de massaliteit van het Opzoomen, de Opzoomeercampagne en de ontwikkelingen rond deze campagne. Tenslotte worden de resultaten van Sterker op Koers samengevat.

3.1.1. Actieve straatnetwerken als kern van het Opzoomen

Wat is Opzoomen? Het Opzoomen¹ valt het best te typeren aan de hand van drie kenmerken. Het eerste kenmerk is dat Opzoomerende straten zich inzetten voor goed nabuurschap. In deze straten zijn bewoners op eigen initiatief bezig elkaar als burens te ontmoeten, kennis met elkaar te maken en de onderlinge banden aan te halen. Overal werkt men aan het opbouwen en onderhouden van een sociaal verband in de straat, of, om het in meer eigentijdse termen te zeggen, aan het opbouwen van een straatnetwerk. Het tweede kenmerk dat daarbij direct opvalt is dat bewoners hun straat beter willen maken en daartoe allerlei activiteiten organiseren. Dat kan om van alles gaan: zorgen dat kinderen veilig kunnen spelen, aandacht besteden aan ouderen in de straat, onderlinge dienstverlening, opfleuren van de stenige straat, schoonhouden van de straat, meer gezelligheid enzovoorts. Het straatnetwerk is er dus niet alleen, het is ook actief en ondernemend ten behoeve van de leefbaarheid in de straat. De gangmakers zijn tenslotte het derde kenmerk. Enkele bewoners uit de straat nemen het voortouw, betrekken andere bewoners erbij en nemen het initiatief voor de activiteiten. Ze worden gangmakers genoemd en vormen als het ware de motor van het actieve straatnetwerk, van het Opzoomen.

Het straatnetwerk in de Herman Costerstraat in de Afrikaanderwijk (Feijenoord)

“We hebben door de straatactiviteiten een heel leuke straat gekregen met alleen maar betrokken burens. Als de kinderen op het pleintje spelen, is er altijd wel iemand die een oogje in het zeil houdt. En als je het niet redt om op tijd thuis te zijn, hoef je maar te appen en een buur haalt je kind van school. Door corona konden we dit jaar als straat jammer genoeg, maar begrijpelijk, niet met z'n allen bij elkaar komen voor een straatdiner en voor andere activiteiten. Tegelijkertijd maakt dit jaar extra duidelijk waarom dat samen eten, drinken en praten zo waardevol is. Er zijn burens flink ziek geweest door het virus. Herstellen deden ze thuis. Dat was een heftige tijd in onze straat, maar we stonden wel voor elkaar klaar. Er is gekookt, eten langsgebracht, er zijn boodschappen gedaan, beterschapskaartjes bezorgd en op nog tal van manieren is er hulp en steun geboden. Via de straatapp konden we makkelijk dit soort zaken regelen en afstemmen met elkaar. En het mooiste: gelukkig is iedereen weer opgeknapt.”

Sultan Bagliköl, één van de gangmakers van de Herman Costerstraat, in Opzoomer 14, januari 2021

¹ Opzoomen is een promotioneel begrip. Het verwijst naar de Opzoomerstraat in Rotterdam West waar bewoners eind jaren '80 zelf de handen uit de mouwen staken om samen hun straat schoner, veiliger en gezelliger te maken. De straat op haar beurt is vernoemd naar C.W. Opzoomer, een theoloog, filosoof en rechtsgeleerde uit de 19de eeuw. Het mooie en treffende begrip Opzoomen is m.n. door het projectbureau Sociale Vernieuwing begin jaren '90 gepromoot en gaandeweg uitgegroeid tot een bekend begrip dat zelfs in de Dikke Van Dale is opgenomen

In een grote stad als Rotterdam met veel mobiliteit en diversiteit en ook met veel problemen en uitdagingen zijn actieve straatnetwerken op eigen initiatief van grote betekenis. Het kadertje over de Herman Costerstraat is daar een illustratie van. Een kennisatelier over het Opzoomen in 2018, bestaande uit bewoners, welzijnswerkers, ambtenaren en medewerkers van Opzoomer Mee, zette verschillende potenties van actieve straatnetwerken op een rij. Als je een en ander doortrekt naar het grote aantal Opzoomerstraten in Rotterdam, dan is de (mogelijke) maatschappelijke impact van het Opzoomen enorm.

Acht potenties van straatnetwerken

1. Netwerk waardoor bewoners zich meer identificeren met hun straat en waardoor de anonimiteit in de straat wordt doorbroken: 'Dit is onze straat'
2. Netwerk dat zorgt voor onderlinge vertrouwdheid en een gevoel van veiligheid
3. Netwerk dat fungeert als bron van contact en gezelligheid
4. Netwerk dat fungeert als vindplaats voor burenhulp en dat zorgt voor onderlinge aandacht
5. Netwerk dat middels onderlinge afspraken en samenwerking eigen oplossingen mogelijk maakt voor problemen in de straat (samenredzaamheid), alsook samenwerking met instanties (de straat als samenwerkingspartner) of zo nodig belangenbehartiging (de straat in actie)
6. Netwerk dat de mogelijkheid biedt om actief te zijn, ergens aan mee te doen, erbij te horen, je nuttig te maken (activering)
7. Netwerk dat snelle signalering van bewoners met problemen mogelijk maakt
8. Netwerk dat zorgt dat iedereen in de straat over belangrijke zaken is geïnformeerd

Vanwege deze potenties wordt het Opzoomen genoemd als een voorbeeld van de ABCD-benadering². Ook in de recent opgeleefde discussie over de waarde van community-vorming en samenlevingsopbouw in de grote stad fungeert het als een voorbeeld.

Niet elke Opzoomerstraat verzilvert elke potentie en niet overal komt het Opzoomen goed uit de verf. Veel hangt af van de omvang en representativiteit van het straatnetwerk en vooral van het organisatievermogen van de gangmakers. Verderop in dit hoofdstuk komt dit verschillende keren ter sprake als het gaat om de ondersteuningsstructuur voor het Opzoomen.

3.1.2. Massaliteit Opzoomen

Veel Rotterdammers hebben tijdens de coronapandemie hun straat ontdekt en zijn ook gaan Opzoomen. Het Opzoomen is daardoor in de laatste twee jaar spectaculair gegroeid.

Deze groei lijkt te stabiliseren op 20% t.o.v. 2019, tot circa 2.200 unieke straten³.

Ruim één derde van de stad Opzoomert. De groeiende massaliteit maakt van het Opzoomen een steeds grotere factor van belang in Rotterdam.

Opvallend is dat de deelname aan het Opzoomen over de hele stad min of meer gelijk is. Sinds jaar en dag wijzen analyses uit dat in buurten met problemen en/of weinig organisatievermogen net zoveel geOpzoomerd wordt als in de buurten die er beter voor staan. Dat maakt het Opzoomen uniek. Rijk of arm, hoog of laag opgeleid... een Rotterdammer Opzoomert. Deze constatering is ook in een ander opzicht interessant: Opzoomen is kennelijk een goede manier om die moeilijk bereikbare bewoners in de meer problematische buurten toch te bereiken.

² De ABCD-benadering staat voor Asset-Based Community Development. In het Opzoomer magazine van december 2021 stond een artikel van de Ierse onderzoeker Cormac Russel, bekend van de ABCD-benadering, over het Opzoomen: 'Opzoomeraars zijn het kloppend hart van Rotterdam'.

³ Met het begrip 'straat' wordt in het Opzoomen meestal een hele straat bedoeld. Maar sommige straten zijn zo groot dat er twee of meer straten van gemaakt worden. En andere straten zijn zo klein dat ze samengevoegd worden tot één straat. Uiteindelijk telt de respons van het Opzoomen op tot een derde van de stad. Dat is ook het geval als je het gemiddelde woningaantal in de deelnemende straten als uitgangspunt neemt.

3.1.3. Laagdrempelige Opzoomercampagne met kleine zetjes

Met haar jaarlijkse campagne jaagt Opzoomer Mee het Opzoomeren aan en heeft zij er invloed op. In deze campagne, opgebouwd uit verschillende rondes verspreid over het jaar, vinden Rotterdammers zowel inspiratie als faciliteiten om samen in hun straat aan de slag te gaan. De faciliteiten zijn bescheiden en bestaan uit microbudgetjes, schoonmaakmaterialen, een keetje⁴, een voorleesboek, tuingereedschap of een kerstboom. Sociologen van de Erasmus Universiteit typeerden de Opzoomercampagne recent met het begrip ‘nudging’, met kleine zetjes mensen stimuleren om zelf hun gedrag of situatie te veranderen. Dat blijkt een effectieve strategie te zijn om straten in beweging te krijgen. In deze strategie zoekt Opzoomer Mee voortdurend naar een activerend evenwicht tussen niet teveel, maar ook niet te weinig doen. Prudentie is daarbij de norm.

Doe wat liefs voor je burens

In 2020, het eerste jaar van de coronapandemie, startte Opzoomer Mee, als tweede ronde van de Opzoomercampagne, de actie ‘Doe wat liefs voor je burens’. Elke straat kon 100 euro krijgen om haar bewoners in deze moeilijke tijd een hart onder de riem te steken. De actie maakte een lawine aan creativiteit en initiatieven los. 1.075 straten organiseerden lieve acties zoals silent disco’s op de balkons, aubades voor ouderen die jarig waren, het rondbrengen van lekkers, het uitdelen van bloemetjes en het versieren van de straat met straattekeningen. Doe wat liefs voor je burens is een goed voorbeeld van een klein zetje om in straten burens met elkaar in contact te brengen en betrokkenheid bij elkaar te stimuleren.

De Opzoomercampagne is herkenbaar, laagdrempelig en aantrekkelijk. Bewoners uit elke Rotterdamse straat kunnen eraan meedoen. Zeven van de tien Rotterdammers kennen volgens de omnibusenquête de Opzoomercampagne.

Herkenbaar, laagdrempelig en aantrekkelijk

Herkenbaar

Bella en Binkie (respectievelijk het buurmeisje en de huiskat van Opzoomer Mee) dragen de promotie van de Opzoomercampagne. Ze zijn ‘gangmakers’ en maken met hun enthousiasme, speelsheid, kattenkwaad en eigen oplossingen de promotie herkenbaar en geven er een uitstraling aan die perfect past bij het Opzoomeren. Hun wereld staat ver af van de wereld van beleid en instituties, maar dicht bij de dagelijkse wereld van gewone Rotterdammers.

Laagdrempelig

De campagne ademt een sfeer van eenvoud en vertrouwen uit. Je kunt makkelijk meedoen en hoeft daarvoor niet eerst een hindernisbaan af te werken, bestaande uit het lezen van een ingewikkelde folder, het aanvragen van een Digid, voldoen aan allerlei eisen e.d. Aanmelden van je straat kan op allerlei mogelijke manieren en voor je het weet heb je faciliteiten in handen om samen met je burens te Opzoomeren, zonder dat er na afloop ingewikkelde controles wachten.

Aantrekkelijk

De campagne benadrukt de kansen die je kunt pakken in je straat en niet de problemen, het plezier en niet het chagrijn, je talenten en niet je onvermogen. De campagne verleidt je met aantrekkelijke uitdagingen (kleine zetjes) om uit je huis te komen en om samen met je burens iets moois van je straat te maken en je de straat toe te eigenen.

⁴ Opzoomer Mee heeft acht (schaft)keetjes vol met handige materialen voor straatactiviteiten. Straten kunnen zo’n keetje lenen. Het keetje wordt gebracht en na afloop van de activiteit weer opgehaald.

Bijzonder aan de campagne zijn ook de verbindingen die regelmatig gemaakt worden tussen 'de kleine straat' en 'de grote stad', o.a. met de jaarlijkse verkiezing van de beste Opzoomerstraat en Opzoomer, het magazine dat meer vertelt over het Opzoomereren. Ze plaatsen het massale Opzoomereren in stedelijke schijnwerpers, ze zorgen dat het kleine Opzoomereren wordt gezien en lokken zo waardering uit.

De campagne wordt uitgevoerd door het team Opzoomereren van Opzoomer Mee bestaande uit 7 gebiedsgericht werkende projectleiders. Zij worden bijgestaan door het team van projectmedewerkers dat zorgt voor registratie, betalingen, vormgeving, evenementen en andere voorkomende werkzaamheden. Voor de uitvoering van de campagne zijn ook de circa 40 zogeheten uitbetaaladressen in de wijken belangrijk. Opzoomerstraten kunnen in hun buurt of wijk terecht voor het verzilveren van toegekende microbudgetjes. Enkele adressen bieden ook verdere steun aan gangmakers.

3.1.4. Ontwikkelingen rond de Opzoomeercampagne

Het Opzoomereren is in de afgelopen decennia steeds in andere beleidskaders geplaatst: van sociale vernieuwing, via veiligheid, grote stedenbeleid en sociale integratie tot de participatiesamenleving. Voor de Rotterdammer bleef het Opzoomereren echter steeds hetzelfde: zelf aan de slag gaan in je straat. De Opzoomeercampagne, de inzet van Opzoomer Mee, is daarentegen wel veranderd. Door bezuinigingen en andere ontwikkelingen is vanaf 2010/2011 de ondersteuningsstructuur in de wijken voor de Opzoomeercampagne, bestaande uit opbouwwerk en bewonersorganisaties, gaandeweg verdwenen. Ondersteunde het stedelijk georganiseerde Opzoomer Mee de straten vroeger in samenwerking met deze wijkpartners, nu staat Opzoomer Mee er min of meer alleen voor. Voor gangmakers is de 'nabije assistentie om de hoek' weggefallen. Adviezen en tips voor het opbouwen van een straatnetwerk, voor het organiseren van straatactiviteiten... Opzoomer Mee doet wat het kan, maar kan op dit punt de massaliteit van het Opzoomereren niet in haar eentje aan. Met de huidige welzijnsaanbieders zijn in de afgelopen jaren pilots ondernomen om een nieuwe ondersteuningsstructuur op te bouwen. Dit heeft wel tot goede contacten met de medewerkers van deze aanbieders geleid, maar niet tot de zo gewenste nieuwe ondersteuningsstructuur.

Een tweede belangrijke ontwikkeling m.b.t. de Opzoomeercampagne is dat eveneens sinds 2010/2011 geprobeerd wordt om het maatschappelijk effect van het Opzoomereren te vergroten. Gepoogd wordt om het Opzoomereren niet alleen van waarde te laten zijn voor afzonderlijke straten, maar ook voor de uitdagingen waar Rotterdam voor staat, voor Rotterdamse speerpunten. Een bekend voorbeeld is het succesvolle campagneonderdeel Lief & Leed om onderlinge hulp en aandacht in de straat, in het straatnetwerk, van een extra impuls te voorzien. De actie is van waarde voor Rotterdamse speerpunten zoals eenzaamheidsbestrijding, informele zorg en aandacht voor kwetsbare Rotterdammers. Lief & Leed nam tijdens de coronapandemie een grote vlucht tot een kleine 1.000 deelnemende straten en oogst veel waardering. De inzet voor Rotterdamse speerpunten maakt het Opzoomereren nog actueler dan actueel en is niet onopgemerkt gebleven. Zo wordt Opzoomer Mee op dit moment 'overlopen' door diensten en organisaties die met haar willen samenwerken.

De derde ontwikkeling is dat de campagne uitdijt. Zowel in 2020 als in 2021 telde de campagne maar liefst 7 rondes en 3 Rotterdamse speerpunten. Het uitdijen is niet alleen het gevolg van de genoemde druk van diensten en organisaties of van de coronapandemie, maar zeker ook van het enthousiasme en de creativiteit van de medewerkers van Opzoomer Mee. Het is de keerzijde van het succes. Het maakt de campagne steeds bewerkelijker, zorgt voor steeds meer communicatie met straten en ook dat bijvoorbeeld in de Lief & Leedactie kansen op meer impact worden gemist.

De groei van het aantal Opzoomerstraten, de vierde ontwikkeling, is goed voor de stad maar zet de financiering van de campagne onder druk. Andere diensten zoals Stadsbeheer, Rotterdam gaat voor

Groen en Weerwoord nemen inmiddels gelukkig een aandeel in de financiering. Maar de vraag is of dat voldoende zal zijn om blijvend al die Opzomerstraten te faciliteren.

Tenslotte, in het kielzog van de Opzomercampagne is kennisdeling met andere steden, ook wel export genoemd, van de grond gekomen. Deze vijfde ontwikkeling heeft inmiddels 35 steden opgeleverd die het concept Lief & Leedstraten hebben overgenomen. De vraag is nu: hoe verder met de export?

3.1.5. Resultaten Sterker op Koers

Ter afronding van deze beschrijving van de uitgangssituatie een schema met de resultaten van Sterker op Koers. Dit beleidsplan bevatte ook voornemens voor de Opzomercampagne. Deels is een en ander hierboven al genoemd.

Sterker op Koers en Opzomereren

Actiepunt	2018 en 2019	2020 en 2021
Respons tussen 1.750 en 1.900 straten en een vereenvoudigde campagne	De respons groeide van circa 1.750 tot 1.850 unieke straten. De campagne werd vernieuwd tot 3 à 4 algemene rondes en twee Rotterdamse speerpunten (informele taalverwerving en Lief & Leed)	De respons groeide onder invloed van de coronapandemie spectaculair en lijkt zich te stabiliseren rond 2.200 unieke straten. Door de coronapandemie moest de vernieuwde campagne worden ingeruild voor voortschrijdend programmeren: telkens kijken wat er mogelijk is. Er werden zowel in 2020 als in 2021 7 camperondes uitgevoerd. Groen & Schoon (buitenruimte) ontwikkelde zich tot een derde speerpunt.
Offensief in niet actieve straten	In 2018 en 2019 werden met een intensieve buurtjesaanpak (= per buurt zoeken naar Opzomertalent in niet actieve straten) de eerste resultaten geboekt. In totaal werden zo'n 50 nieuwe straten actief.	De buurtjesaanpak werd stopgezet. Niet alleen vanwege de coronapandemie, maar ook omdat tijdens de pandemie niet actieve straten zichzelf activeerden. De aandacht schoof op naar het vasthouden van deze aanwas met als resultaat een duurzame winst van circa 350 nieuwe Opzomerstraten (+20% t.o.v. 2019).
Pilots met welzijnsaanbieders om tot een duurzame samenwerking te komen (ondersteuningsstructuur)	Pilots met welzijnsaanbieders in 4 gebieden. Deze pilots leidden tot goede werkcontacten maar niet tot een duurzame samenwerking.	Geen nieuwe pilots of initiatieven vanwege corona. Wel inzet om tot een goed programma van eisen te komen voor de gewenste samenwerking t.b.v. de aanbesteding van het welzijnswerk voor de periode 2022 t/m 2027.
Proef met export van het concept Lief & Leedstraten naar andere steden in Nederland	16 steden in Nederland voerden Lief & Leedstraten in.	Het aantal steden dat Lief & Leedstraten invoerden groeide tot 35. Zie ook liefenleedstraat.nl . Van deze steden werd een landelijk netwerk gemaakt m.b.v. een website, een WhatsAppgroep, workshops e.d.
Nog sterkere borging van het Opzomereren in Rotterdam.	In het kader van een nog sterkere borging werd in 2018 een kennisatelier georganiseerd met vertegenwoordigers van Opzomerstraten, diensten en instellingen om het Opzomereren verder te borgen in Rotterdam. Het eindproduct was een speciale editie van het Opzomermagazine waarin Opzomereren uit de doeken gedaan werd en ingegaan werd op de waarde ervan voor de stad.	Het Opzomereren kwam tijdens deze coronajaren sterk voor het voetlicht van Rotterdam en oogstte veel waardering. Het borgde zichzelf zo sterker in de stad.

3.2. Van Onderop: ambities Opzoomeercampagne en investeringen

De ambitie voor de komende jaren is om het Opzoomeeren, als beweging van onderop, nog sterker te maken en zo van nog meer waarde te laten zijn voor Rotterdam. Qua massaliteit wordt deze ambitie gekoppeld aan een tweede ambitie: een respons van minimaal 2.100 à 2.200 unieke Opzoomeerstraten in de komende jaren, dus het minimaal vasthouden van de geboekte de winst in de afgelopen coronajaren. De geschetste stand van zaken noopt tot verschillende investeringen in de Opzoomeercampagne om deze ambities te realiseren:

- Een vernieuwde programmering van de Opzoomeercampagne
- Lief & Leed en Groen & Schoon (twee Rotterdamse speerpunten) verder doorontwikkelen en verdiepen
- Bouwen aan een nieuwe ondersteuningsstructuur voor het Opzoomeeren, in samenwerking met de welzijnsaanbieders
- Export van kennis en kunde naar andere steden in Nederland vervolgen en deze goed borgen

Hieronder worden deze investeringen toegelicht.

3.2.1. Een vernieuwde programmering van de Opzoomeercampagne

Opzoomer Mee is lid van het netwerk Gezond 010. Gemeenschapsvorming, activering, een groene en schone woonomgeving, bewegen, gezonde catering... het overkoepelend gedachtegoed van Gezond 010 zal in de komende jaren bij de invulling van de rondes en de speerpunten van de Opzoomeercampagne wederom een grote rol spelen.

De beschreven uitgangssituatie maakt duidelijk dat de programmering van de campagne vernieuwd moet worden. Niet alle aandacht moet uitgaan naar steeds nieuwe campagnerondes. Er moet ook tijd zijn voor de verdere ontwikkeling en verdieping van de Rotterdamse speerpunten en voor een betere ondersteuning van Opzoomeerstraten. Zo wordt de maatschappelijke impact van het Opzoomeeren in Rotterdam nog groter.

Eén en ander wordt bereikt door de campagne in de komende jaren uit maximaal vier rondes te laten bestaan en twee Rotterdamse speerpunten centraal te stellen. Op het punt van de programmering van de campagne dus weer terug naar Sterker op Koers.

De rondes worden gevuld met de zogeheten kleine zetjes om eigen initiatief van straten uit te lokken om elkaar als burens te ontmoeten, het straatnetwerk sterker te maken en samen de straat mooier en prettiger te maken. Per ronde stelt Opzoomer Mee daarvoor microbudgetjes beschikbaar. Het meeleveren van schoonmaakmaterialen, folders met voorbeelden, bloembollen en andere zaken kan een 'boost' geven aan een ronde, maar de logistieke consequenties zullen (al doende leert men) scherper doordacht worden alvorens daartoe te besluiten.

Het aantal Rotterdamse speerpunten wordt twee. Voor elk speerpunt komt er in de campagne een tijdvak voor de werving van nieuwe straten en voor het stimuleren van straten om hun initiatieven door te ontwikkelen.

Uiteraard zullen de kenmerken van de campagne (herkenbaar, laagdrempelig en aantrekkelijk) gekoesterd en waar mogelijk verbeterd worden. Via verkiezingen en het Opzoomeermagazine zullen opnieuw verbindingen worden gelegd tussen het kleine Opzoomeeren en het grote Rotterdam.

De nieuwe opzet leidt tot een zekere vermindering van overheadkosten en helpt zo een handje mee om in de komende jaren de druk op de financiering van de campagne te verlichten. Als je minder rondes opstart, heb je vanzelf minder kosten aan voorbereiding en promotie.

Globale planning Opzoomeercampagne 2022 als voorbeeld

Rondes

- Ronde 1 Maak je straat groener (van medio februari tot begin zomervakantie).
- Ronde 2 Het is weer tijd...voor de straat (voorlopige werktitel). Een voorjaarsronde met accenten op ontmoeting en eigen initiatief. Paasactiviteiten, nationale straatspeeldag e.d. zijn ook mogelijk (van medio maart tot begin zomervakantie).
- Ronde 3 Zomerronde met accenten op ontmoeting en eigen initiatief. Vakantieactiviteiten, burendag en Halloween zijn ook mogelijk (van begin zomervakantie tot november).
- Ronde 4 Decemberfeesten (december).

Tijdvakken verdieping speerpunten

- Speerpunt Groen & Schoon (mei en juni)
- Speerpunt Lief & Leed (september en oktober)

Verkiezing

- Opzoomerstraat van het jaar (juni)

3.2.2. Lief & Leed en Groen & Schoon als Rotterdamse speerpunten

De nieuwe campagneopzet telt 2 Rotterdamse speerpunten. Voor de komende jaren worden dat Lief & Leed en Groen & Schoon. Beide speerpunten (of liever gezegd clusters van speerpunten) zijn op dit moment zeer actueel in Rotterdam.

Na verloop van tijd moet bekeken worden of deze speerpunten worden vervolgd of dat nieuwe speerpunten aandacht behoeven.

Op dit moment zijn er trouwens drie speerpunten. Informele taalverwerving is sinds 2010 ook een speerpunt. Dit speerpunt wordt echter afgebouwd.

Informele taalverwerving

Opzoomer Mee was één van de eerste organisaties in Rotterdam die aan de slag ging met informele taalverwerving. Er ontstonden conversatieclubs en voorleesstraten.

Aantallen en extra faciliteiten

Op het hoogtepunt waren er 32 conversatieclubs waar vooral vrouwen uit de buurt met elkaar Nederlands spreken oefenden. En in ruim 200 straten werd regelmatig voorgelezen aan kinderen uit de straat om zo een handje mee te helpen om taalachterstanden te voorkomen.

Opzoomer Mee zorgde o.a. voor Koffie met Taal-dozen, kleine budgetjes, uitwisselingen, praatplaten, voorleesboeken, taaluitjes en workshops.

Anders vervolgen

Nu veel andere partijen, doorgaans beter toegerust dan Opzoomer Mee, actief zijn op dit gebied, is gaandeweg de noodzaak van dit speerpunt vervallen. Tegelijkertijd ontwikkelden zich andere speerpunten. In 2020 en 2021 zijn de conversatieclubs dan ook in contact gebracht met partners in de gebieden of is de continuïteit op een andere wijze geregeld. Het voorlezen blijft wel een onderdeel van de campagne, maar niet meer als speerpunt met alles erop en eraan. Gedacht wordt om in 2022 in enkele rondes toepasselijke voorleesverhalen mee te leveren. Zo blijft het voorlezen in de campagne en kan het een extra stimulans zijn.

Voor de keuze van speerpunten is het belangrijk dat ze zich goed lenen om van onderop Opzoomerinitiatieven los te maken. Pas dan is het lonend om straten er met behulp van kleine zetjes voor uit te nodigen. Speerpunten waarvoor dit niet mogelijk is, zijn niet geschikt. Top down werkt niet in het Opzoomeren. Lief & Leed en Groen & Schoon, eigenlijk clusters van Rotterdamse speerpunten, lenen zich in elk geval goed voor initiatieven van onderop die zowel het netwerk in de straat versterken als de leefbaarheid vooruit helpen.

Lief & Leed en Groen & Schoon nader bekeken

Wat	Lief & Leed	Groen & Schoon
Versterking straatnetwerk	Algemene stimulans en in het bijzonder: <ul style="list-style-type: none"> • Onderlinge dienstverlening en aandacht voor elkaar • Activering • Samenwerking met instanties 	Algemene stimulans en in het bijzonder: <ul style="list-style-type: none"> • Onderlinge samenwerking aan een leefbare straat • Samenwerking met instanties
Rotterdamse speerpunten	Gezondheid Eenzaamheidsbestrijding Informeel zorg en aandacht Ouder & Wijzer Aandacht voor de prioriteitsgroepen van Heel de Stad (welzijn)	Gezondheid Aanpakken zwerfvuil Vergroening van straten Klimaattransitie Biodiversiteit
Het kleine zetje	Lief & Leedpotje van 150 euro per jaar per straat plus een startpakket. Uit het potje worden kleine attenties betaald voor burens waar Lief (zoals jubileum, baby of geslaagd voor examen) of Leed (zoals ziek, eenzaam of overlijden) aan de orde is. Het potje maakt verdere initiatieven in de straat m.b.t. onderlinge hulp en aandacht los. Het startpakket helpt straten op weg om van het Lief & Leedpotje in de straat werk te maken.	Groen: jaarlijkse groenacties als een van de campagnerondes. Straten worden uitgedaagd om bestaand groen op te fleuren en meer meters groen in de straat aan te leggen. Schoon: vorming van schoonmaakbendes in de straat bestaande uit ten minste 5 bewoners. De schoonmaakbendes ontvangen een startpakket aan schoonmaakmaterialen en kunnen premies scoren als men regelmatig schoonmaakt.
Respons op dit moment	Kleine 1.000 Lief & Leedstraten	Ruim 450 schoonmaakbendes Ruim 800 groene straten
Stimulansen voor (door) ontwikkeling	Werving van meer straten Uitwisselingen tussen straten en workshops (tips en ideeën) Verbindingen met de wereld van welzijn en zorg t.b.v. signalering, preventie en samenwerking. Extra kleine zetjes Enzovoorts	Werving van meer straten Uitwisselingen tussen straten en workshops (tips en ideeën). Excursies Verbindingen met andere projecten en initiatieven rond groen, schoon, watermanagement, circulair en biodiversiteit. Extra kleine zetjes, Enzovoorts
Bijzonder	Lief & Leed is inmiddels uitgewaaid naar 35 andere steden in Nederland. Zie export.	M.n. groen zorgt ervoor dat relatief veel jong volwassenen instromen in het Opzoomeren: extra versterking straatnetwerk.

De keuze voor twee speerpunten impliceert dat je niet voor andere speerpunten of onderwerpen kiest. Dat is lastig, zeker nu Opzoomer Mee als samenwerkingspartner in trek is. Sport in de buurt, jeugd, tegengaan energie-armoede, initiatieven van mensen met een beperking... het zijn verzoeken tot samenwerking die onlangs in één maand tijd werden ontvangen. Echter, niet alles kan en gelukkig kunnen straten vaak verbonden worden met diensten, organisaties of programma's, zonder dat enorme inspanningen van Opzoomer Mee nodig zijn.

3.2.3. Bouwen aan een nieuwe ondersteuningsstructuur

De belangrijkste investering voor de komende jaren is het opbouwen van een nieuwe ondersteuningsstructuur voor het Opzoomereren. Gangmakers van startende straten of van straten waar het Opzoomereren niet goed uit de verf komt, moeten idealiter om de hoek terecht kunnen voor informatie, advies, assistentie en/of 'training on the job'. Vooral het opbouwen van straatnetwerken die representatief zijn voor de bewonerssamenstelling van de straat en het goed organiseren van straatactiviteiten zijn in de beoogde ondersteuningsstructuur prioriteiten. De structuur is te zien als de andere kant van de Opzoomercampagne. Rotterdammers worden niet alleen verleid tot Opzoomereren, er is ook ondersteuning beschikbaar om er een succes van te maken. Goed relatiebeheer met Opzoomerstraten is de basis voor de ondersteuning. Het levert inzichten op in wat er nodig is en maakt zo ondersteuning op maat mogelijk.

De beoogde nieuwe ondersteuningsstructuur is tweeledig: Opzoomerinstrumentjes die gangmakers zelf kunnen inzetten enerzijds en de hierboven genoemde aanvullende ondersteuning, van advies tot en met 'training on the job', anderzijds.

- **Opzoomerinstrumentjes van en voor gangmakers**

Een startpakket voor nieuwe gangmakers, een tasje met handige spullen voor nieuwe Lief & Leedstraten, een serie filmpjes over hoe je succesvol kunt Opzoomereren... Opzoomer Mee heeft in de afgelopen jaren geïnvesteerd in verschillende instrumentjes voor gangmakers. Zij kunnen daarmee zelf het Opzoomereren opstarten en/of er een groter succes van maken. Veel van deze instrumentjes zijn gebaseerd op ervaringskennis van gangmakers, m.a.w. de ervaringen van de ene straat worden met behulp van deze instrumentjes doorgegeven aan gangmakers van andere straten. Soms worden de instrumentjes via uitwisselingen of workshops aangeboden aan gangmakers. En wellicht kunnen straten met behulp van deze instrumentjes ook elkaar 'coachen'. In de komende jaren wil Opzoomer Mee doorgaan met het updaten van de bestaande en het ontwikkelen van nieuwe instrumentjes. Het ontwikkelen van verschillende uitwisselingsvormen en workshops hoort hierbij.

- **Aanvullende ondersteuning in samenwerking met welzijnsaanbieders**

In de nieuwe welzijnsnota Heel de Stad en het daarop gebaseerde inkoopprogramma welzijn voor de komende jaren, zitten kansen om nu wel tot een goede samenwerking met de welzijnsaanbieders te komen. De waarde van straatnetwerken en van initiatieven van onderop worden namelijk onderkend als het gaat om het welzijn van Rotterdammers⁵. Welzijnsaanbieders krijgen dan ook tot taak om Opzoomerstraten waar nodig sterker te maken en in hun netwerk op te nemen. De prioriteitsgroepen ouderen, jeugd en kwetsbare bewoners hebben baat bij sterke straatnetwerken die lijntjes hebben met welzijnsaanbieders. Vroegsignalering, preventie en samenwerking rond concrete gevallen en kwesties komen in Opzoomerstraten zo beter uit de verf. Je kunt de beoogde samenwerking ook als een win-winsituatie zien. Voor Opzoomer Mee wordt de ondersteuning van straten weer behapbaar en welzijnsaanbieders kunnen, met

⁵ De onderkenning is vermoedelijk een resultaat van de Lief & Leedactie van Opzoomer Mee.

Opzoomerstraten als partner, hun opdracht beter realiseren. De samenwerking moet in 2022 van start gaan. Na twee jaar moet een tussentijdse evaluatie uitmaken of de samenwerking inderdaad van de grond komt en hoe deze het best voortgezet kan worden.

In bijlage 2 van dit beleidsplan bevinden zich de input van Opzoomer Mee voor het inkoopprogramma en 'Eis 149' van dit programma die over deze samenwerking gaat.

3.2.4. Marktverkenning en borgen van de export

Rotterdam is de thuishaven en het domein van Opzoomer Mee. Maar Opzoomer Mee wil haar kennis en kunde ook delen met andere steden die daarin geïnteresseerd zijn. In het kader van Sterker op Koers is deze export tot ontwikkeling gekomen en voor de komende periode wil Opzoomer Mee deze vervolgen. Daar is een marktverkenning voor nodig en, bij perspectief, moet ook de vraag beantwoord worden hoe de export het best geborgd kan worden.

Export Lief & Leedstraten

Amsterdam was de eerste stad die haar interesse in het concept Lief & Leedstraten kenbaar maakte, Den Haag volgde spoedig. Beide steden zagen in het concept een welkome aanwinst om eenzaamheid te bestrijden en meer burenhulp van de grond te trekken. De interesse van beide steden was reden om in Sterker op Koers een proef met export op te nemen. Inmiddels is het Lief & Leedconcept door 35 steden in Nederland overgenomen. Wat daarbij opvalt, is dat Lief & Leed vaak de eerste keer is dat men straatgericht bewoners activeert en ondersteunt.

Het gros van de 35 steden is enthousiast over de resultaten die men boekt.

Kennis delen en landelijk netwerk

Met elke stad die Lief & Leedstraten wil invoeren deelt Opzoomer Mee haar kennis, kunde en ervaringen via zogeheten masterclasses en adviseert ze over het plan van aanpak. Vervolgens neemt elk stad zelf de uitvoering ter hand. Gaandeweg is zo een landelijk netwerk van Lief & Leedsteden ontstaan, compleet met een eigen website, WhatsAppgroep, workshops en een jaarlijkse top met alle steden.

Marktverkenning en borging

Nu de proef meer dan verwacht heeft opgeleverd, ligt de vraag op tafel: hoe verder met de export? Zijn de steden die Lief & Leed hebben ingevoerd geïnteresseerd om ook in de toekomst van het landelijk netwerk te investeren? Zijn er nog meer steden die Lief & Leed willen invoeren. En is er in het land ook behoefte aan andere programma's van Opzoomer Mee? Startend met een marktverkenning wil Opzoomer Mee deze vragen in 2022 beantwoorden. Vervolgens is ook de vraag naar het vervolg en met name naar de borging ervan aan de orde. Kan dat vanuit de stichting gebeuren of is het beter om te zoeken naar andere oplossingen waarbij ook de andere steden c.q. het landelijk netwerk een rol spelen?

Quitte

Voor Opzoomer Mee is de drijfveer voor de export overigens de maatschappelijke impact. Financieel wordt ze er niet veel wijzer van. Er zit maar weinig geld in de sector. Minimaal quitte spelen is wel vereist.

Meer informatie

Op liefenleedstraat.nl staat meer informatie over de export, zoals bijvoorbeeld de deelnemende steden, het aantal straten en ervaringen.

4. VAN ONDEROP EN DIENSTVERLENING BEWONERSINITIATIEVEN

Rotterdammers kunnen een beroep doen op de gemeentelijke beleidsregel bewonersinitiatieven als ze een goed idee hebben voor hun buurt of wijk en daarvoor zelf hun handen uit de mouwen willen steken. Deze beleidsregel is vanaf 2014, vanaf de opheffing van de deelgemeenten, van kracht.

De uitvoeringorganisatie voor de beleidsregel bestaat op dit moment uit bestuurscommissies, gebiedsorganisatie en Opzoomer Mee. De bestuurscommissies⁶ beslissen over de aanvragen uit hun gebied en worden daarbij geadviseerd door wijknetwerkers en wijkmanagers van de gebiedsorganisatie. Opzoomer Mee verzorgt voor alle gebieden de afhandeling van de initiatieven⁷ en verleent ook andere diensten. De gemeente Rotterdam zorgt zelf voor de promotie van haar regeling, o.a. via haar website en de Stadskrant.

Onderstaande factsheet 'Bewonersinitiatieven in 2019' geeft een indruk van het beroep op de beleidsregel in een normaal jaar. Er werden toen 1.866 aanvragen ingenomen. In 2020 en 2021 was door corona het beroep beduidend minder: 1.289 aanvragen in 2020 (-31%) en 1.439 stuks in 2021 (-23%). Bewonersinitiatieven zijn doorgaans groter dan Opzoomerinitiatieven en in coronatijd vaak vergunningsplichtig. Ze waren daardoor in 2020 en 2021 vaak niet mogelijk.

Bewonersinitiatieven in 2019

• Aantal ingenomen aanvragen:	1.866
• Aantal in behandeling genomen aanvragen:	1.981 (inclusief overloop uit 2018)
• Aantal afgehandelde aanvragen:	1.874 (de rest vormt de overloop naar 2020)
• Aantal goedgekeurde aanvragen:	1.478 aanvragen
• Gemiddeld toegekend bedrag:	2.872 euro
• Totaal aan uitgekeerde bijdragen:	4.244.720 euro
• Gemiddelde afhandelingstermijn:	4 tot 5 weken
• Gemiddelde uitbetalingstermijn:	1 à 2 werkdagen
• Top 3 thema's van de aanvragen:	(1) Sociaal, (2) Festiviteiten en (3) Buitenruimte
• Top 3 gebieden met de meeste aanvragen:	(1) Feijenoord, (2) Delfshaven en (3) Noord

4.1. Uitgangssituatie Opzoomer Mee en bewonersinitiatieven

Alvorens in te gaan op de investeringen die Van Onderop in petto heeft voor de dienstverlening aan bewonersinitiatieven, wordt hieronder de uitgangssituatie geschetst. Er wordt ingegaan op de inzet van Opzoomer Mee, haar kijk op de ontwikkeling van de beleidsregel in de praktijk en de wending nu Rotterdam heeft gekozen om na de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2022 een ander bestuursmodel in te voeren. De schets wordt afgesloten met een samenvattend schema dat aangeeft welke ambities van Sterker op Koers wel en niet zijn gerealiseerd.

⁶ Aanvankelijk bestonden de bestuurscommissies uit 14 gebiedscommissies, later uit een mix van 32 gebiedscommissies, wijkraden en wijkcomités.

⁷ De afhandeling door Opzoomer Mee geldt op dit moment voor bewonersinitiatieven tot en met 10.000 euro. Aanvragen boven 10.000 zijn doorgaans complexer, bijvoorbeeld vanwege verdienmodellen of consequenties voor gemeentelijk beleid. Om die reden worden zij door de gemeente zelf afgehandeld.

⁸ Opzoomer Mee was al eerder dan 2014 actief op het gebied van bewonersinitiatieven. Ook verschillende deelgemeenten vroegen Opzoomer Mee om bewonersinitiatieven voor hen af te handelen.

4.1.1. De dienstverlening van Opzoomer Mee

Voor de afhandeling gebruikt Opzoomer Mee een eigen programma (een CMS-systeem) en een daaraan gekoppeld online informatiesysteem. Leden van de bestuurscommissies en de wijknetwerkers en wijkmanagers kunnen zo de afhandeling op de voet volgen. De afhandeling is gebaseerd op de ervaringen met de Opzoomercampagne. Daar leerde Opzoomer Mee hoe je grote aantallen aanvragen transparant, snel en bewonersvriendelijk kunt afhandelen. De afhandeling moet overigens begrepen worden in combinatie met het eveneens via de Opzoomercampagne verkregen netwerk en goodwill in de buurten. Opzoomer Mee handelt zodoende niet alleen 'administratief' af, maar is aanspreekbaar, informeert, helpt en kan verbindingen maken met functionarissen en organisaties in de buurt. Om deze redenen heeft de gemeente de afhandeling aan Opzoomer Mee toevertrouwd. Tweemaal is de afhandeling geëvalueerd door het onderzoeksbureau Panteia. Beide keren kreeg Opzoomer Mee van bewoners, ambtenaren en leden van de bestuurscommissies het rapportcijfer 8.

Afhandeling van bewonersinitiatieven door Opzoomer Mee

1. Voorlichting en advies aan bewoners bij vragen over indienen, afhandelen, realiseren en verantwoorden van een bewonersinitiatief.
2. Inname van alle aanvragen (brievenbusfunctie). Je kunt op allerlei mogelijke manieren een aanvraag indienen: via de website, via de post, langskomen en afgeven e.d.
3. Registratie van de aanvragen in het CMS-systeem van Opzoomer Mee en versturen van ontvangstbevestigingen.
4. Zo nodig zorgen dat bewoners hun aanvraag compleet maken.
5. Toetsing van de aanvragen aan de beleidsregel bewonersinitiatieven en bevindingen ter kennis brengen aan de betrokken wijknetwerkers t.b.v. hun adviserende rol.
6. Na besluitvorming van de bestuurscommissie het aanbieden van de beschikking aan de betrokken wijkmanager met het verzoek deze te ondertekenen.
7. Uitbetaling van toegekende gelden binnen 3 werkdagen nadat de beschikking is getekend.
8. Verzorgen van uitstelbrieven als een bestuurscommissie niet binnen de voorgeschreven termijn een besluit op een aanvraag kan nemen.
9. Inname van ingezonden materiaal ter verantwoording.
10. Mogelijk maken van managementrapportages per gebied en van heel Rotterdam (aantal initiatieven, thema's, afhandelingstermijnen en verantwoordingen).
11. Per gebied 2 tot 5 bewonersinitiatieven controleren en de resultaten daarvan aanbieden aan de gebiedsorganisatie en zo nodig assistentie bij opvolging.
12. Het maken van een samenvattend verslag van alle controles voor de gemeente Rotterdam.

Wijknetwerkers en wijkmanagers en leden van de bestuurscommissies kunnen via een online informatiesysteem de voortgang van de afhandeling volgen en van elke aanvraag alle documenten inzien.

Opzoomer Mee probeert haar afhandeling telkens te verbeteren en effectiever te organiseren. Zo kunnen wijkmanagers vanaf 2018 de beschikkingen online ondertekenen en sinds 2021 kunnen initiatiefnemers ook via de website van Opzoomer Mee aanvragen en verantwoordingen indienen. Een en ander bespaart tijd en komt de bewonersvriendelijkheid ten goede.

Door de afhandeling heeft Opzoomer Mee een centrale positie gekregen. Ze weet wat er speelt, kent alle aanvragen en heeft het overzicht. Daardoor zijn er ook andere diensten tot ontwikkeling gekomen. Zo assisteert Opzoomer Mee de gebiedsorganisatie bij het bewaken van de afhandelingstermijnen en de kwaliteit van de adviezen.

Een andere activiteit die tot ontwikkeling is gekomen, is de bijdrage van Opzoomer Mee aan de zogeheten doorontwikkeling van de regeling en andere initiatieven om de impact van bewonersinitiatieven te vergroten.

Binnen Opzomer Mee voert een team van vier projectleiders de dienstverlening voor bewonersinitiatieven op een gebiedsgerichte wijze uit. Het team kent sinds jaar en dag nauwelijks doorstroming. Het ook daardoor ook het geheugen en de continue factor binnen de uitvoeringsorganisatie geworden.

Evenals het team Opzomeren wordt het team geassisteerd door de projectmedewerkers van Opzomer Mee voor registratie, uitbetalingen, boekhouding en andere voorkomende werkzaamheden.

4.1.2. Ontwikkelingen bewonersinitiatieven vanuit de optiek van Opzomer Mee

Hoe heeft, vanuit de optiek van Opzomer Mee, de beleidsregel bewonersinitiatieven zich in de praktijk ontwikkeld? Als antwoord op deze vraag maakte Opzomer Mee in 2019 een SWOT-analyse⁹. Deze analyse gaat vooral in op de initiatieven en niet zozeer op de genoemde uitvoeringsorganisatie.

SWOT-analyse Opzomer Mee regeling bewonersinitiatieven

Sterk	Zwak
<ul style="list-style-type: none"> • Grote bekendheid van de regeling in Rotterdam. • Veel waardering in de buurt voor de initiatieven. • Een bijdrage aan programmering van onderop in de Huizen van de Wijk. • In een aantal wijken zijn platforms van initiatiefnemers ontstaan om elkaar te informeren en te helpen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Initiatieven vaak gericht op de eigen groep. • Initiatiefnemers zijn vaak van autochtone afkomst en beter opgeleid. • Medeondertekenaars spelen vaak geen verdere rol in het initiatief. • Weinig jongeren als initiatiefnemer. • Veel terugkerende initiatieven en stapeling van subsidies. • Leden van bestuurscommissies gaan niet altijd respectvol om met insprekende initiatiefnemers.
Kans	Bedreiging
<ul style="list-style-type: none"> • Veel initiatieven bieden kans op meer participatie of effect. 	<ul style="list-style-type: none"> • De regeling wordt door de bestuurscommissies ook voor andere doeleinden gebruikt en dreigt te verwateren. • Veel aanvragers doen zich voor als sociaal ondernemer maar zijn dat niet: men pleegt slechts acquisitie op een subsidiepot. • Regeling lokt (te) ruime begrotingen uit. • Regeling leidt tot verschillen in de stad m.b.t catering, feesten e.d. ('Om de hoek gelden andere spelregels'). • Verantwoording van initiatieven met een hogere bijdrage is dun. Dit komt het imago van de beleidsregel niet ten goede. • Ondersteuning van bewoners is in veel gebieden niet goed georganiseerd waardoor kansen op meer participatie en effect worden gemist.

⁹ De SWOT-analyse is gebaseerd op de managementinformatie die het CMS-systeem van Opzomer Mee kan produceren en op de 'foto's' van bewonersinitiatieven die Opzomer Mee voor 8 buurten heeft gemaakt. Zo'n foto is te zien als een kwantitatieve en kwalitatieve scan van bewonersinitiatieven in een bepaalde buurt.

De analyse is o.a. besproken met toenmalig wethouder Barbara Kathmann en leert dat de beleidsregel een succes is. Het is aantoonbaar een stimulans voor veel Rotterdammers om zelf met eigen ideeën hun buurt mooier, beter en gezelliger te maken. De vele initiatieven oogsten veel waardering bij bewoners en functionarissen. Anderzijds heeft de beleidsregel onbedoelde effecten opgeroepen en zijn sommige zaken niet goed geregeld. De update van de beleidsregel die in 2021 van kracht werd, kende dan ook een aantal verbeteringen zoals een iets scherpere definitie van het begrip sociaal ondernemer en een uitgebreidere verantwoording voor initiatieven waarvoor 5.000 euro of meer is toegekend.

Een belangrijke kwestie is de ondersteuning van initiatiefnemers. Net zoals voor het Opzoomen is de beschikbaarheid van goede ondersteuning de andere kant van de beleidsregel en het budget dat voor bewonersinitiatieven is uitgetrokken. Immers, niet elke Rotterdammer weet de weg naar de regeling bewonersinitiatieven te vinden, niet elke Rotterdammer kan een idee omzetten in een aanvraag en niet elke Rotterdammer weet een goedgekeurd initiatief ook daadwerkelijk te realiseren. Ondersteuning komt de impact van de regeling ten goede.

In 2018 en 2019 heeft Opzoomer Mee allerlei handige instrumentjes gemaakt voor initiatiefnemers en deze in de zogeheten gereedschapskist bewonersinitiatieven bijeengebracht. Initiatiefnemers kunnen zo zelfstandig hun aanvraag verzorgen en hun idee realiseren. De gereedschapskist volgt de verschillende fases van een bewonersinitiatief, van het ontwikkelen van een idee tot en met de realisatie ervan, en biedt voor elke fase informatie, voorbeelden, filmpjes, tips en formulieren. De kist is te raadplegen via de website van Opzoomer Mee en werd/wordt ondersteund met workshops. Een wens is om de toegankelijkheid van de kist te vergroten.

Op dit moment geven de wijknetwerkers vanwege hun adviserende rol regelmatig ondersteuning aan initiatiefnemers om tot een goede aanvraag te komen. De welzijnsaanbieders bieden enige hand- en spandiensten, vooral als het initiatieven betreft die in Huizen van de Wijk worden uitgevoerd. Opzoomer Mee geeft op aanvraag informatie, advies en assistentie. Echter, mondjesmaat worden jongeren en Rotterdammers met een andere culturele achtergrond gestimuleerd om ook initiatieven te ontwikkelen. En vaak krijgen Rotterdammers niet de nodige steun om hun goedgekeurde initiatief daadwerkelijk te realiseren of om er meer uit te halen. In 2018 en 2019 lanceerde Opzoomer Mee pilots om samen met de gebiedsorganisatie en welzijnsaanbieders tot een betere ondersteuning te komen. Deze pilots vonden plaats in Schiebroek-Zuid, Kop van het Oude Noorden en Bloemhof. Ze leidden tot enkele tijdelijke successen zoals een platform van initiatiefnemers in Bloemhof om elkaar te informeren en te helpen, maar niet tot duurzame ondersteuning per wijk. Vanwege corona konden er in 2020 en 2021 geen nieuwe pilots of initiatieven ontwikkeld worden. Kansen op een grotere participatie en meer impact worden nog steeds gemist.

4.1.3. Wending voor bewonersinitiatieven

De gemeente wil Rotterdammers meer invloed geven op hun wijk. Recent heeft ze daarom gekozen voor een ander bestuursmodel met als motto de Wijk aan Zet. Na de gemeenteraadsverkiezingen zullen de huidige bestuurscommissies verdwijnen en krijgt Rotterdam 39 nieuwe wijkraden die de participatie van bewoners moeten aanjagen, o.a. om tot wijkakkoorden tussen bewoners en het stadsbestuur te komen. De nieuwe wijkraden krijgen geen bevoegdheden en zullen dus niet over bewonersinitiatieven beslissen. Geheel in lijn met het motto van de Wijk aan Zet gaan bewoners dat nu zelf doen via verkiezingen. Voortaan worden alle initiatieven op het nieuwe participatieplatform Mijn Rotterdam¹⁰ gepubliceerd. En via dit digitale platform worden ook de verkiezingen gehouden. Deze wending vergt een make-over van zowel de beleidsregel als de huidige aanpak van bewonersinitiatieven.

¹⁰ In 2020 werd voor de buitengebieden Pernis, Hoek van Holland, Rozenburg en Hoogvliet, geëxperimenteerd met Mijn Rotterdam en verkiezingen. De nieuwe aanpak voor bewonersinitiatieven is o.a. gebaseerd op dit experiment.

En passant lost deze wending ook verschillende problemen op zoals genoemd in de SWOT-analyse. Zo komt er een uniforme regeling voor heel Rotterdam zonder moeilijk te begrijpen verschillen per wijk en verdampt het probleem van het niet respectvol bejegenen van insprekende initiatiefnemers. De wending neemt aan de andere kant, zie hieronder, nieuwe vraagstukken met zich mee.

Op 16 juli 2021 besprak Opzoomer Mee met Roos Vermeij, de nieuwe wethouder, haar visie op de komst van de Wijk aan Zet, toegespitst naar de plannen voor bewonersinitiatieven.

Visie Opzoomer Mee in zes punten

1. Zorgen dat bewonersinitiatieven voor Rotterdammers zijn en niet ook gebruikt kunnen worden door sociaal ondernemers, welzijnsaanbieders e.d. Zuiver houden van bewonersinitiatieven.
2. Een uniforme regeling die voor alle Rotterdammers geldt en geen verschillen per gebied kent.
3. Voorkomen dat Mijn Rotterdam zorgt voor een kloof tussen digitaal vaardige Rotterdammers en Rotterdammers die dat niet zijn.
4. Bewonersvriendelijke en transparante afhandeling van de bewonersinitiatieven door Opzoomer Mee in combinatie met een groter gebruik van haar expertise.
5. Zorgen dat Mijn Rotterdam goed werkbaar is en niet te rigide wordt: eenvoudige procedure voor kleine initiatieven en stemmen beperken tot de grotere initiatieven.
6. Ontwikkelen van een goede ondersteuningsstructuur voor initiatiefnemers.

Opzoomer Mee is niet de enige partij die zich sterk maakt voor bovenstaande punten. Inmiddels is geregeld dat niet digitaal vaardige Rotterdammers ook toegang krijgen tot de regeling en gaat het stemmen alleen gelden voor de grotere initiatieven vanaf 2.500 tot 20.000 euro. De uitwerking van Mijn Rotterdam zal op voorspraak van Opzoomer Mee in fases gebeuren. Zo kan tijdens de verbouwing de verkoop doorgaan en is continuïteit verzekerd. Er wordt begonnen met de grotere initiatieven. De kleine initiatieven tot en met 2.500 euro worden later ingebouwd. Wijkmanagers van de gebiedsorganisatie zullen trouwens over deze kleine initiatieven beslissen.

4.1.4. Resultaten Sterker op Koers

Tenslotte de vraag wat er terecht gekomen is van de ambities van Sterker op Koers voor de dienstverlening aan bewonersinitiatieven. Onderstaand schema vat dat samen.

Sterker op Koers en dienstverlening bewonersinitiatieven

Wat	Realisatie 2018 en 2019	Realisatie 2020 en 2021
Basisinzet <ul style="list-style-type: none"> • Afhandeling van minimaal 1.800 initiatieven • Assistentie aan gebiedsorganisatie • Activiteiten om impact bewonersinitiatieven te vergroten 	Geleverd <ul style="list-style-type: none"> • Afhandeling van 1.800 à 1.900 initiatieven • Assistentie aan gebiedsorganisatie • Activiteiten om impact bewonersinitiatieven te vergroten 	Geleverd <ul style="list-style-type: none"> • Afhandeling van 1.250 tot 1.450 initiatieven (corona) • Assistentie aan gebiedsorganisatie • Activiteiten om impact bewonersinitiatieven te vergroten

Sterker op Koers en dienstverlening bewonersinitiatieven

Wat	Realisatie 2018 en 2019	Realisatie 2020 en 2021
Aanpassen en effectiever organiseren	<ul style="list-style-type: none"> • Aanpassen afhandeling aan de uitbreiding van het bestuursmodel van 14 naar 32 bestuurscommissies • Aanpassen afhandeling aan het wijkgericht werken van de gebiedsorganisatie en de indeling in rayons. • Online ondertekenen beschikkingen 	<ul style="list-style-type: none"> • Aanvragen en verantwoorden via de website van Opzoomer Mee • Meewerken aan de ontwikkeling van Mijn Rotterdam
Meer impact	<ul style="list-style-type: none"> • Uitwisselingsbijeenkomsten voor medewerkers gebiedsorganisatie en voor medewerkers welzijnsaanbieders • Input voor update beleidsregel • Productie gereedschapskist • Pilots i.s.m. welzijnsaanbieders en gebiedsorganisatie om initiatiefnemers beter te ondersteunen 	<ul style="list-style-type: none"> • Uitwisselingsbijeenkomst in 2020 t.b.v. de update van de beleidsregel • Vanwege corona geen nieuwe pilots en initiatieven ter ondersteuning van bewoners • Ontwikkelen en uitdragen visie op nieuwe beleidsregel bewonersinitiatieven en Mijn Rotterdam

4.2. Van Onderop: ambitie voor dienstverlening bewonersinitiatieven en investeringen

De nieuwe beleidsregel en Mijn Rotterdam zijn nog volop in ontwikkeling. Opzoomer Mee is daarbij betrokken en zal in de toekomst de afhandeling, alsook de andere diensten blijven verzorgen. Het motto de Wijk aan Zet sluit aan bij de ambitie van Opzoomer Mee om de maatschappelijke impact van bewonersinitiatieven verder te vergroten. Met drie investeringen in haar dienstverlening wil ze dat bereiken, te weten:

- **In het kader van het participatieplatform Mijn Rotterdam ontwikkelen van een vernieuwde afhandeling van bewonersinitiatieven die eveneens voortvarend en bewonersvriendelijk is.**
- **Bouwen aan een goede ondersteuningsstructuur voor bewonersinitiatieven in Rotterdam.**
- **Als onderdeel van die ondersteuningsstructuur, extra aandacht voor niet digitaal vaardige Rotterdammers.**

Hieronder wordt verder ingegaan op deze investeringen.

4.2.1. Vernieuwde voortvarende en bewonersvriendelijke afhandeling

Een voortvarende en bewonersvriendelijke afhandeling heeft invloed op de maatschappelijke impact van bewonersinitiatieven. Het komt het plezier en de motivatie van initiatiefnemers ten goede en stimuleert andere Rotterdammers om ook ideeën in te dienen.

Het behouden van de huidige kwaliteiten van de afhandeling ten behoeve van de Wijk aan Zet en Mijn Rotterdam is niet alleen een technische en administratieve kwestie. Daarvoor zijn de veranderingen te groot. Er is zoals gezegd een make over nodig. Alles zal van A tot Z nagelopen moeten worden en waar nodig aangepast en opnieuw uitgelijnd moeten worden.

De belangrijkste veranderingen voor de afhandeling

- Alle aanvragen kunnen worden ingediend via het digitale platform Mijn Rotterdam. Daarnaast kunnen aanvragen per post of mail ingediend worden bij Opzomer Mee.
- Niet digitaal vaardige Rotterdammers kunnen ondersteuning krijgen zodat hun aanvraag ook via Mijn Rotterdam kan worden ingediend.
- Alle kleine en grotere initiatieven worden gepubliceerd op Mijn Rotterdam.
- Initiatieven tot en met 2.500 euro worden ambtelijk door de wijkmanagers van de gebiedsorganisatie afgehandeld.
- Per wijk worden voor alle grote initiatieven vanaf 2.500 tot en met 20.000 euro via Mijn Rotterdam twee tot drie maal per jaar verkiezingen georganiseerd. Indieners van deze initiatieven zorgen zelf voor de promotie van hun initiatief op Mijn Rotterdam en in de wijk.
- Opzomer Mee handelt zowel de kleinere als de grotere initiatieven af.

De make-over moet leiden tot een nieuwe taakstelling voor de afhandeling. Vervolgens kan bekeken worden of deze geklaard kan worden met het huidige werkapparaat van Opzomer Mee voor bewonersinitiatieven. Eind 2022 is vermoedelijk het vroegste moment om dit te bepalen. Dan zijn er ook indicaties van de respons van Rotterdammers op de nieuwe regeling bekend.

Vergroten de nieuwe beleidsregel en Mijn Rotterdam de maatschappelijke impact van bewonersinitiatieven en draagt de vernieuwde afhandeling door Opzomer Mee daar aan bij? Opzomer Mee zal de gemeente verzoeken om dit in 2022 of 2023 te evalueren. Vooruitlopend hierop zal Opzomer Mee de afhandeling tijdens nieuwe uitwisselingen tussen wijknetwerkers en wijkmanagers en in bijvoorbeeld panels van initiatiefnemers aan de orde stellen en waar nodig reparaties uitvoeren.

4.2.2. Bouwen aan een goede ondersteuningsstructuur

Opzomer Mee gaat verder met het ontwikkelen van een goede ondersteuningsstructuur voor bewonersinitiatieven in Rotterdam die, net zoals voor het Opzomereren, idealiter uit twee onderdelen bestaat: instrumentjes voor initiatiefnemers en aanvullende ondersteuning.

Ook de gereedschapskist met instrumentjes heeft een make-over nodig. Veel onderdelen moeten aangepast worden aan de nieuwe regeling en sommige moeten worden vervangen. Tips en trainingen hoe je het best kunt inspreken bij een bestuurscommissie zijn bijvoorbeeld nutteloos geworden. Hoe je promotie voor je initiatief kunt maken via Mijn Rotterdam en in de wijk is daarentegen nu actueel. Na de make over, die vanzelfsprekend afgestemd wordt met de gemeente als eigenaar van de regeling bewonersinitiatieven, kunnen ook de workshops en andere activiteiten rond de gereedschapskist weer van start, online of offline. Er kan dan ook gewerkt worden aan de toegankelijkheid van de gereedschapskist, die zoals gezegd nu alleen online te raadplegen is.

Voor de aanvullende ondersteuning, het tweede onderdeel, zijn na de pilots van Sterker op Koers nieuwe impulsen nodig. Het kleine Opzomer Mee moet het hebben van samenwerking en het ligt dan ook voor de hand om te beginnen met een verkenning naar mogelijke samenwerkingspartners. Wat zijn de mogelijkheden van de gemeente Rotterdam nu de Wijk aan Zet ook een andere ambtelijke inzet in de wijken met o.a. 'hubs' met zich meebrengt? Wat kan er van de nieuwe welzijnsaanbieders verwacht worden? In tegenstelling tot het Opzomereren is in het inkoopprogramma welzijn geen eis voor bewonersinitiatieven opgenomen maar tussen de regels door valt te lezen dat de aanbieders initiatieven dienen te faciliteren. En wat zijn de mogelijkheden van de woningbouwcorporaties, de hogescholen, het bedrijfsleven en anderen om bewonersinitiatieven te ondersteunen? Een gedegen verkenning moet zicht bieden op nieuwe pilots en impulsen om in de komende jaren een goede ondersteuningsstructuur op te bouwen.

De ondersteuningsstructuur is ook een belangrijk punt bij het bepalen van het benodigde werkapparaat van Opzoomer Mee. Dat werkapparaat moet immers niet alleen de afhandeling van initiatieven verzorgen maar ook bijdragen aan de ondersteuning.

4.2.3. Extra aandacht voor niet digitaal vaardige Rotterdammers

Extra aandacht voor niet digitaal vaardige Rotterdammers is vanzelfsprekend een onderdeel van de beoogde ondersteuningsstructuur. Opzoomer Mee wil deze aandacht niet afhankelijk maken van bovengenoemde verkenning, impulsen en pilots, maar daarover direct afspraken maken met de gemeente Rotterdam. Het invoeren van digitale platforms zoals Mijn Rotterdam moet natuurlijk niet tot gevolg hebben dat deze groep onbedoeld aan de zijlijn wordt geparkeerd. Dat zou niet in overeenstemming zijn met het vergroten van de maatschappelijke impact van bewonersinitiatieven.

5. VAN ONDEROP EN OPZOOMER MEE

In hoofdstuk 3 en 4 van dit beleidsplan zijn de plannen genoemd voor de Opzoomeercampagne en de dienstverlening aan bewonersinitiatieven. In dit laatste hoofdstuk wordt nagegaan wat de consequenties daarvan zijn voor de organisatie en financiën van Opzoomer Mee. Begonnen wordt met een beschrijving van de huidige organisatie en cultuur van Opzoomer Mee en het belang daarvan voor Van Onderop.

5.1. Organisatie en cultuur van Opzoomer Mee

Opzoomer Mee werkt ook in de komende jaren met drie teams: team Opzoomeren, team Bewonersinitiatieven en het ondersteunde team van projectmedewerkers. De teams werken onder de dagelijkse leiding van de directeur-bestuurder, die ook de stichting bestuurt. Tussen de teams en de directeur-bestuurder zitten geen tussenlagen. In totaal telt Opzoomer Mee op dit moment 15 medewerkers.

Klein, plat, flexibel en slagvaardig... dat zijn de trefwoorden die vaak worden gebruikt om de organisatie van Opzoomer Mee aan te duiden. Recent hebben de medewerkers ook de cultuur getypeerd. Vermoedelijk zorgen organisatie en cultuur tezamen voor een ander kenmerk: het team van medewerkers is hecht en kent weinig doorstroming. Een en ander heeft de ontwikkeling van Opzoomer Mee in de afgelopen jaren mogelijk gemaakt. Voor Van Onderop is het belangrijk om de genoemde kenmerken te koesteren. Ze vormen de belangrijkste garantie voor de uitvoering van het plan.

Cultuur van Opzoomer Mee

We zijn resultaatgericht en zorgen dat het werk af komt
 We zijn goed georganiseerd
 We zijn creatief en wisselen onderling ideeën uit
 We mogen van elkaar fouten maken en we gaan open met kritiek van anderen om
 We hakken knopen snel door
 We zijn serieus, maar kunnen ook om onszelf lachen
 We zijn onderling loyaal, vertrouwen elkaar en helpen elkaar
 We leggen problemen niet bij een ander neer, maar lossen die zelf op
 We zijn dynamisch en ondernemend

Bovenstaande typering van de cultuur van Opzoomer Mee is gemaakt tijdens de teamdag in 2021. Het rijtje bevat statements waar iedereen het mee eens was (of de overgrote meerderheid).

In 2022 treedt er door pensionering een nieuwe directeur-bestuurder aan bij Opzoomer Mee. Ook vanuit deze optiek is het koesteren van de huidige organisatie en cultuur in verband met continuïteit belangrijk.

5.2. Van Onderop organisatie & financiën

Zoals eerder aangegeven is er voorgesorteerd op de overgang van Sterker op Koers naar Van Onderop. Verschillende aanpassingen en voorwaarden zijn dan ook al gerealiseerd. Enkele andere moeten nog gerealiseerd worden of zijn onderwerp van komend overleg met de gemeente Rotterdam. Al met al vergt Van Onderop weinig aanpassingen en nieuwe voorwaarden.

5.2.1. Aanpassingen en voorwaarden Opzoomeercampagne

Organisatie

- Doorontwikkeling van Rotterdamse speerpunten en het bouwen aan een nieuwe ondersteuningsstructuur vergen in de komende jaren ook aandacht en tijd van het team Opzoomeeren. Het aantal campagnerondes moet verminderen en de rondes moeten qua organisatie ook minder complex worden. Met andere woorden het team moet haar enthousiasme en creativiteit meer spreiden.
- De doorontwikkeling van zowel Lief & Leed als Groen & Schoon vergt dat elk speerpunt een motor binnen het team Opzoomeeren krijgt. Zo'n motor neemt het voortouw om binnen het team tot plannen te komen, bewaakt de uitvoering, verzamelt data en resultaten, onderhoudt het contact met de betrokken diensten, enzovoorts. De projectleiders die zo'n motorfunctie vervullen worden gedeeltelijk ontlast voor hun reguliere taken. Om dat mogelijk te maken is in 2021 een assistent-projectleider toegevoegd aan het team.
- Na twee jaar moet bekeken worden of de samenwerking met de welzijnsaanbieders van de grond komt en hoe deze het best voortgezet kan worden. De samenwerking is vanuit het oogpunt van ondersteuning van het Opzoomeeren belangrijk en is ook van waarde voor Heel de Stad.
- Op basis van de marktverkenning voor de export wordt bepaald of er perspectief is om de export te vervolgen en zo ja, hoe deze export dan het best geborgd kan worden: binnen of buiten Opzoomer Mee. Deze borging is ook een punt van overleg met het cluster Maatschappelijke Ontwikkeling van de gemeente.

Financieel

- De respons op de Opzoomeercampagne kent over de periode 2020-2021 een duurzame plus van 20%. Inmiddels subsidiëren ook enkele andere diensten de campagne en maakt de nieuwe programmering van de Opzoomeercampagne wellicht ook enig budget vrij om de flinke groei op te vangen. Op basis van de respons in 2022 moet in overleg met het cluster Maatschappelijke Ontwikkeling bekeken worden of een en ander voldoende is of dat er naar aanvullende financieringsmogelijkheden gezocht moet worden.
- De verschillende subsidies van de gemeente Rotterdam moeten gebundeld worden tot één subsidie en één verantwoording. Opzoomer Mee kan daardoor veel tijd en geld besparen. Voor 2022 kon dit dankzij het cluster Maatschappelijke Ontwikkeling al zo ingezet worden.

5.2.2. Aanpassingen en voorwaarden dienstverlening bewonersinitiatieven

Organisatie en financieel

- Uiterlijk eind 2022 moet in verband met de subsidie voor 2023 en verder duidelijk zijn wat het benodigd werkapparaat van Opzoomer Mee wordt voor haar dienstverlening aan bewonersinitiatieven. Het gaat dan niet alleen om de afhandeling van de initiatieven, maar ook om de andere diensten, met name de ondersteuning van Rotterdammers.
- Een evaluatie en eventuele bijstelling van de nieuwe regeling en aanpak van bewonersinitiatieven, inclusief de dienstverlening van Opzoomer Mee, is na verloop van tijd belangrijk. Opzoomer Mee zal daartoe aandringen bij de gemeente Rotterdam.

5.2.3. Aanpassingen en voorwaarden algemeen

Aanvullend op het koesteren van de huidige organisatie en cultuur van Opzoomer Mee zijn er nog twee algemene voorwaarden nodig.

Organisatie en financieel

- Opzoomer Mee heeft, zoals in de inleiding gesteld, een nieuw kantoor nodig vanwege herontwikkeling van de winkelstrip op de Schiedamsedijk. Een zoektocht is gaande en zal hopelijk eerdaags tot resultaat leiden. Ondertussen heeft het cluster Maatschappelijke Ontwikkeling alvast toestemming gegeven om een bestemmingsreserve aan te maken voor het inrichten van een nieuw kantoor en de verhuizing. Deze reserve kan o.a. gevuld worden met de resterende gelden van haar jaarsubsidies.
- Voor Van Onderop is een nieuwe intentieverklaring van de gemeente Rotterdam nodig voor de periode 2022 tot en met 2027. Deze verklaring zorgt voor de continuïteit in de uitvoering van het beleidsplan en maakt de investeringen van Van Onderop van waarde.

Bijlage 1

Kenmerken Opzoomercampagne en Regeling Bewonersinitiatieven

Opzoomercampagne en Regeling Bewonersinitiatieven

Kenmerken	Opzoomercampagne	Regeling Bewonersinitiatieven
Eigenaar	Opzoomer Mee	Gemeente Rotterdam
Kader	Stedelijk Welzijn	Wijk aan Zet (bestuursmodel)
Spelregels	Spelregels die door Opzoomer Mee zijn gemaakt.	Spelregels neergelegd in een formele beleidsregel van de gemeente Rotterdam. De regeling is onderhevig aan het bestuursrecht.
Uitvoering	Opzoomer Mee	Bestuurscommissies beslissen, gebiedsorganisatie adviseert en Opzoomer Mee handelt af.
Schaal	De straat	Van straat tot wijk
Respons	Rond de 2.200 straten. In de coronajaren is een groei van 20% geboekt.	Rond de 1.800 initiatieven. In de coronajaren 20 tot 35% minder.
Doel	Rotterdamers vormen met behulp van de campagne op eigen initiatief actieve straatnetwerken die zich inzetten voor een vertrouwde, sociale en mooie straat.	Bewoners leveren met eigen initiatieven een bijdrage aan de uitvoering van de (bestuurlijke) plannen of akkoorden voor hun buurt.
Stimulansen	De campagne verleidt straten met gerichte zetjes om initiatieven te nemen om het doel (zie boven) te bereiken.	Regeling waar bewoners een beroep op kunnen doen en waarmee zij allerlei soorten initiatieven tot ontwikkeling kunnen brengen. De regeling is open en werkt niet met gerichte zetjes.
Bij elkaar brengen van initiatieven (netwerkvorming)	Straten worden rond speerpunten bij elkaar gebracht voor verdere ontwikkeling en verdieping via uitwisseling, verbindingen, doe-het-zelfinstrumentjes, extra faciliteiten e.d. Voorbeelden van speerpunten zijn Groen & Schoon en Lief & Leed	Netwerkvorming van initiatieven komt in verschillende gebieden voor op eigen initiatief. Het wordt niet gestimuleerd o.i.d.
Beschikbaar budget	900.000 à 1.000.000 euro	3.500.000 à 4.000.000 euro
Faciliteiten per ronde (Opzoomeren) of bewonersinitiatief	'Microbudgetten' (indicatie: 75 tot 250 euro) en/of eventueel andere faciliteiten (keetje met inventaris voor straatactiviteiten, kerstboom, voorleesboek e.d.)	Nu: Vanaf 1 euro (er is geen limiet gesteld). Straks Tussen 1 en 20.000 euro
Toekenning	Opzoomer Mee	Nu: Bestuurscommissies (gebiedscommissies, wijkraden of wijkcomités) Straks: Wijkmanagers van de gemeente Rotterdam voor initiatieven t/m 2.500 euro. Voor initiatieven vanaf 2.500 t/m 20.000 euro worden per wijk verkiezingen georganiseerd met behulp van het digitale platform Mijn Rotterdam.

Bijlage 2

Heel de Stad:

Samenwerking Opzoomerstraten en welzijnsaanbieders

In elk gebied in Rotterdam bevindt zich een wijdvertakt netwerk van tientallen, soms een paar honderd Opzoomerstraten. Deze straten zijn van waarde voor de ambities van 'Heel de Stad', het nieuwe welzijnsbeleid van de gemeente Rotterdam. Ze staan voor een sociaal netwerk in de straat (straatnetwerk) en voor eigen initiatief. Vroegsignalering, preventie, eigen oplossingen en samenwerking met zorg en welzijn vormen de (potentiële) betekenis van deze 'warme' straten voor dit nieuwe welzijnsbeleid. Dat is precies de reden waarom in de inkoopstrategie wordt gepleit voor samenwerking tussen Opzoomerstraten en de welzijnsaanbieders. Wat is er nodig om die samenwerking vorm te geven? Welke voorwaarden en investeringen zijn er dan in het geding? Die vraag kan met behulp van de resultaten van de samenwerkingspilots in 2018 en 2019 worden beantwoord.

Een Opzoomerstraat is geen instelling of organisatie, maar een actief informeel verband van bewoners uit een straat, van burens. Belangrijke voorwaarden om met Opzoomerstraten tot samenwerking te komen, zijn:

- **Begrijpen en respecteren door de welzijnsaanbieder van Opzoomerstraten als informeel initiatief van onderop. Het eigenaarschap van het initiatief, van de acties, ligt ondubbelzinnig bij de straat.**
- **Ontwikkelen van een vertrouwensbasis tussen Opzoomerstraten en welzijnsaanbieder, waarbij continuïteit in inzet (duurzaamheid) en in personen aan de kant van de welzijnsaanbieder belangrijk is.**
- **Overleg en afstemming tussen de welzijnsaanbieder en Opzoomer Mee¹¹, waardoor de welzijnsaanbieder toegang kan krijgen tot de Opzoomerstraten en ook advies & (zij het beperkt) assistentie om tot een goede samenwerking met de straten te komen.**

Opzoomerstraten ontwikkelen zich niet zomaar tot een 'samenwerkingspartner' van een welzijnsaanbieder. Hoe kun je Opzoomerstraten sterk maken t.b.v. 'Heel de Stad'? Daarvoor zijn investeringen nodig van de kant van de welzijnsaanbieder. De genoemde vertrouwensbasis komt bijvoorbeeld niet zomaar uit de lucht vallen en hoe en wat straten kunnen betekenen t.o.v. ouderen, jeugd en kwetsbare bewoners (de drie doelgroepen van 'Heel de Stad') vergt ook het nodige. Per gebied zullen de benodigde investeringen deels voor het hele gebied gelden en deels verschillen per straat. In onderstaand schema staan investeringen die in het verlengde liggen van de opdracht aan welzijnsaanbieders vanaf 2022.

¹¹ Opzoomerstraten en Opzoomer Mee moeten niet verward worden. Het gaat in deze notitie om de samenwerking tussen Opzoomerstraten en de welzijnsaanbieder. Belangrijke voorwaarde daarbij is overleg en afstemming met Opzoomer Mee, de organisatie die Opzoomerstraten stimuleert, faciliteert en daardoor kent. Opzoomer Mee kan daardoor de welzijnsaanbieder toegang geven tot de straten en adviseren over de vormgeving van de samenwerking. Uiteraard kan Opzoomer Mee ook assistentie aan de welzijnsaanbieder bieden. Deze assistentie is noodgedwongen beperkt: Opzoomer Mee is een kleine organisatie.

Investerings in Opzomerstraten door de welzijnsaanbieders

Investering	Typering	Opbrengsten
Facilitair	Huizen van de wijk als aanloopadres/ steunpunt voor Opzomerstraten, b.v. doordat er 'een depot' van gereedschap/materialen is of dat het een uitbetaaladres is voor Opzomerstraten	Dienstbetoon door de welzijnsaanbieder aan Opzomerstraten Onderlinge vertrouwdheid & bekendheid Aanspreekbaarheid over en weer tussen welzijnsaanbieder en Opzomerstraten Natuurlijk 'dagelijks' contact
Organisatie	Assistentie bij het aanjagen van nieuwe straatnetwerken en het versterken van bestaande straatnetwerken door informatie, straatactiviteiten en anderszins. Hoe sterker het straatnetwerk, hoe groter de betekenis voor 'Heel de Stad' kan zijn op het punt van signalering, preventie, eigen oplossingen en samenwerking.	Per straat Deelname van (meer) ouderen, jeugd & kwetsbaren aan het straatnetwerk. Uitbreiding van het straatnetwerk zodat er meer bewoners zijn die zich kunnen inzetten voor onderlinge aandacht & burenhulp en straatgebonden initiatieven. Per buurt/wijk Straatnetwerken als een (potentiele) basis voor doorontwikkeling van gezamenlijke initiatieven van straten op het gebied van armoede, eenzaamheid, gezondheid, pedagogisch klimaat in de buurt, voorzieningen in zelfbeheer, e.d. <i>Right to coöperate</i> en <i>Couleur locale</i> bieden mogelijkheden voor deze vervolginiciatieven.
Strategie	Straten helpen bij het maken van keuzes en het uitzetten van routes om de doelgroepen ouderen, jeugd en kwetsbare bewoners (beter) te bereiken en goede (vervolg)initiatieven in straat en buurt te ontwikkelen.	Effectieve duurzame bijdragen aan 'Heel de Stad' gedragen en in eigendom van straten.
Educatie	Het vergroten van kennis en kunde bij bewoners m.b.t. sociale kaart, versterken organisatievermogen, het betrekken van en omgaan met doelgroepen, leggen van contacten met functionarissen e.d.	Gangmakers die zelfredzaam zijn, de weg weten in hun wijk en m.b.t. Heel de Stad.

De verdere voorwaarden om per gebied tot een goede samenwerking te komen tussen Opzomerstraten en de welzijnsaanbieder zijn:

- **De duur van de samenwerking geldt voor de gehele inkoopperiode, oftewel duurzaamheid staat centraal. Voor ad-hoc werken, tijdelijke projecten e.d. is geen plaats.**
- **Kengetal voor de inzet van de welzijnsaanbieder is 1 Fte per 150 Opzomerstraten. Met behulp van de sociale index van het wijkprofiel kan dit kengetal gedifferentieerd worden per gebied, per wijk. Zo komt er meer inzet vrij voor gebieden/wijken met een lage score en is er minder beschikbaar voor gebieden/wijken met een hoge score.**
- **De welzijnsaanbieder en Opzomer Mee maken samen een werkplan dat jaarlijks geëvalueerd en bijgesteld wordt.**
- **De samenwerking welzijn en Opzomerstraten is onderdeel van de wijkpreventieketen en valt onder het (vanaf 2022 ingevoerde) regiemodel in de gebieden.**

Inkoopprogramma welzijn van de gemeente Rotterdam

Eis 149 - Samenwerking op straat: Opdrachtnemer werkt duurzaam met Opzomer Mee samen

Welzijn en Opzomer Mee versterken elkaar in gezamenlijke opgaves, het verbinden en benutten van elkaars netwerken en stimuleren van initiatieven van onderop. Opdrachtnemer en Opzomer Mee maken een samenwerkingsplan waarin de samenwerking tussen Opdrachtnemer en Opzomer Mee wordt vormgegeven en waarin afspraken worden gemaakt met als doel Opzomerstraten sterker te maken. Opdrachtnemer en Opzomer Mee evalueren de samenwerking en actualiseren het samenwerkingsplan minimaal tweejaarlijks. In het samenwerkingsplan komt in ieder geval terug: de invulling van de faciliterende rol van Opdrachtnemer; de ondersteunende rol van Opdrachtnemer in het aanjagen en versterken van straatnetwerken; het verbinden van Opzomerstraten aan de doelen en opgaven van Opdrachtnemer op de Prioriteitsgroepen.